

Na Pražském jaru zazní nová opera Jana Klusáka Filoktétés

ČRo Plus | 19.5.2015 | 17:10 (38:20 – 47:20 | Pořad: Den podle... | Téma: Divadlo

<http://prehravac.rozhlas.cz/audio/3388535>

Ondřej KONRÁD, moderátor

Posloucháte Český rozhlas Plus.

/ Ukázka /

Ondřej KONRÁD, moderátor

Úvodní takty skladby Invence číslo 5 Hra v šachy českého skladatele Jana Klusáka z poloviny šedesátých let otevíráme dnešní závěrečné téma. A tou je světová premiéra opery právě tohoto autora. Dnes jednoznačně jednoho z našich nejvýznamnějších. Dílo nazvané Filoktétés zaznělo poprvé na scéně **Národního divadla moravskoslezského v Ostravě** minulý víkend. A koncem tohoto týdne, konkrétně v sobotu dvacátého třetího bude provedeno v pražském Národním **divadle** v rámci festivalu Pražské jaro. Filoktéta nastudoval a diriguje Marko Ivanovič, režisérem je Jiří Nekvasil. A skladatele Jana Klusáka, také autora libreta, jsem se krátce před vysíláním zeptal, proč sáhl právě po antické literatuře a jestli má k antice silnější vztah už staršího data?

Jan KLUSÁK, skladatel, autor libreta opery Filoktétés

Ano, mám, mám od školních let. Mám velmi rád staré Řecko. A vždycky mě to velmi zajímalo. A vždycky jsem asi chtěl napsat operu na Sofokla. A ne na nic příliš slavného, co už udělala spousta lidí, jako je Oidipus a Antigona a Electra. Ale chtěl jsem vytáhnout právě tuhle věc, která u nás není tak známá.

Ondřej KONRÁD, moderátor

No, a právě, že není tak známá, tak si ji pojďme přiblížit. Kdo je Filoktétos a jaký je jeho příběh?

Jan KLUSÁK, skladatel, autor libreta opery Filoktétés

Filoktétés je, je král, jeden z řeckých ostrovních králů, který táhl do boje se svými krajany proti Tróji. A po cestě ho kousl had, on má od té doby nemocnou nohu, křičí bolestí, ta noha páchne. A proto se ho jeho, jeho kolegové zbavili tím, že ho nechali na pustém ostrově. On tam deset let žije v izolaci, v naprosté samotě, může se živit, poněvadž má zázračný luk, který zdědil po Héraklovi. A jinak sní o pomstě.

Ondřej KONRÁD, moderátor

A komu se chce pomstít? Tomu hadovi?

Jan KLUSÁK, skladatel, autor libreta opery Filoktétés

/Smích/. To, hadovi se nemůže pomstít.

Ondřej KONRÁD, moderátor

Těm druhům.

Jan KLUSÁK, skladatel, autor libreta opery Filoktétés

Poněvadž had je posvátný. On ho kousnul proto, že Filoktétés nevědomky šlápnul do nějaké svatyně, kterou ten had hlídal. Ne, on se chce pomstít Agamemnonovi, Meneaovi a Odysseovi, kteří ho tam nechali. A orákulum jim řeklo, že to vyhrajou jedině s Filoktétem a jeho zázračným lukem. Proto pro něj přijeli, poněvadž ho teď potřebují. Ale Odysseus se před ním nesmí objevit, toho Filoktétés okamžitě zastřelil. Tak nastrčí mladého Filoktétovi neznámého hrdinu Neoptolema, syna Achillova. Achilles už padnul dávno. A ten Neoptolemos má právě vylákat z Filoktéta ten luk.

Ondřej KONRÁD, moderátor

Tak to je krásná, krásný příběh. Vidíte v něm nějaké podobnosti? Nebo se vám líbí čistě ta látka sama o sobě?

Jan KLUSÁK, skladatel, autor libreta opery Filoktétés

Obojí. Obojí. Ta látka sama je báječně napínavá, je, je to jako všechna řecká dramata, je to vlastně takový thriller, některé jsou dokonce detektivky, že. Víme, že Oidipus Tyranus je, je detektivka s rozluštěním na konci. A podobnosti tam je taky samozřejmě. Mnozí z nás jsou Filoktétové, kteří byli vyvrženi svými nejbližšími a nuceni žít v izolaci. A spoustu Odysseů podvodných, lstivých, kteří musejí být pořád společensky nahoře, vždycky musejí mít navrch, taky známe. Takže je to, je to myslím látka, která mnohému z nás může hodně říct.

Ondřej KONRÁD, moderátor

Takže tak trošičku myslíte také na svůj osud mezi lety, řekněme, 70 až 90.

Jan KLUSÁK, skladatel, autor libreta opery Filoktétés

No, ano. Je to tak.

Ondřej KONRÁD, moderátor

Chystal jste se ale právě už delší dobu na takovéhle větší dílo, jako je Filoktétés?

Jan KLUSÁK, skladatel, autor libreta opery Filoktétés

Ano. Já jsem o tom přemýšlel třicet let. Ale jsem rád, že mi do toho vždycky něco vlezlo, abych tak řekl. A, a zdrželo mě jinou, jinými úkoly a jinými pracemi. Poněvadž jsem si to za těch třicet let pořádně promyslel a připravil. A mohl jsem to teď napsat, myslím lépe, než před těmi třiceti lety.

Ondřej KONRÁD, moderátor

To znamená, i vlastně jinak? Nebo myslíte, že se ten rukopis zase tolik neproměňuje?

Jan KLUSÁK, skladatel, autor libreta opery Filoktétés

Já myslím, že jsem se i v kompozičním řemesle zlepšil za tu dobu. A no, a že jsem nějak tomu lépe porozuměl taky.

Ondřej KONRÁD, moderátor

Vy jste se vždycky hlásil k především té meziválečné avantgardě. Máte právě oblíbené některé opery z tohoto období? Ostatně jste zmínil například Oidipa, to jste asi myslel Oidipus Rex Igora Stravinského.

Jan KLUSÁK, skladatel, autor libreta opery Filoktétés

Stravinského, ano. Ono je jich víc. Myslím, že Enescu má taky Oidipa. Ale, no, a Iša Krejčí má Antigonu, dokonce ve dvou verzích, to je taky meziválečná avantgarda. Bořkovec napsal satira sice na Götha, ale je to taky, taky jakoby staré Řecko. No, a z té doby, co mám rád /nesrozumitelné/, Lulu od Albana Berga, Mojžíše a Árona od ...

Ondřej KONRÁD, moderátor

Schoenberga.

Jan KLUSÁK, skladatel, autor libreta opery Filoktétés

... Schoenberga, Onegra Antigonu.

Ondřej KONRÁD, moderátor

Zdá se vám, že se operní tvorba nějakým způsobem vyvíjí v jednadvacátém století?

Jan KLUSÁK, skladatel, autor libreta opery Filoktétés

Mně se zdá, že ty nové opery jsou, že začínají opouštět rámeček toho žánru. Že už to nebudou brzy opery. Vyvíjí se to k něčemu jaksi přestupnému.

Ondřej KONRÁD, moderátor

Co, co si pod tím představit? Přestupný je rok například, ale tak to asi nemyslíte.

Jan KLUSÁK, skladatel, autor libreta opery Filoktétés

No ne, něco, co přestupuje hranice toho žánru. Co míří k něčemu jinému. To ti, ti mladí kolegové už dělají takové, je to jednak velmi komorní a, a takové, že se to ani nehodí do kamenného **divadla**, že.

Ondřej KONRÁD, moderátor

Hm, hm. Pojďme přímo k té inscenaci. Ona vznikla na půdě **ostravské** opery. Premiéra byla před týdnem v **Divadle Antonína Dvořáka v Ostravě**. Ale uslyšíme ji na Pražském jaru v pražském Národním **divadle** tuto sobotu. Jak jste byl spokojen s, s tou, s tím nastudováním, respektive zdálo se vám, že to přináší nějaké obtíže, které bylo třeba překonávat?

Jan KLUSÁK, skladatel, autor libreta opery Filoktétés

Obtížné to určitě je. Už délkou. Poněvadž je to devadesát minut bez přestávky. Je to jednoaktovka. Takže pro zpěváky je tady nutnost naučit se, poněvadž tam jsou taky jenom tři velké role. Takže jsou pořád na scéně. Naučit se tedy spoustu textu, spoustu hudby, není to jednoduché. Pro orchestr zase je těžká ta, ta rytmická souhra, vyladění téhle, já tomu říkám diatonická atonalita. To všechno není jednoduché. Ale myslím, že to zvládli velmi dobře. **Ostravská** opera ráda dělá před představeními úvod do opery. Pro publikum. A že to bude i v Praze.

Ondřej KONRÁD, moderátor

Aha. A to znamená přímo na půdě Národního **divadla**?

Jan KLUSÁK, skladatel, autor libreta opery Filoktétés

Ano, ano, bude to v některém foyeru, na některém balkoně asi. A bude to tak, bývá to tak hodinu před představením.

Ondřej KONRÁD, moderátor

A vy se toho účastníte? Můžou se vás diváci i na něco zeptat?

Jan KLUSÁK, skladatel, autor libreta opery Filoktétés

Ano, ano, velice se na to těším. Já se moc rád předvádím. Já takové věci mám rád.

Ondřej KONRÁD, moderátor

A pozvánkou na Pražské jaro na operu Filoktétés Jana Klusáka končí Den podle ... na stanici Český rozhlas Plus. Já děkuji editorce Markétě Vozkové a všem dalším, kdo se na vydání podíleli, na vysílání. Zítra se na vás bude těšit Barbora Tachecí, ale pro dnešek už se loučí Ondřej Konrád. Hodně štěstí.